

NS wandeling Hulshorsterzand

In de loop van de jaren zijn er NS-wandeltochten bijgekomen, maar ook (geruisloos) verdwenen. Een regelmaat die niet altijd afgedwongen werd door de asfaltering van het landschap. De afgedankte wandelingen zijn vaak nog prima te lopen. Ze hebben dan ook een plek gevonden op Wandelzoekpagina.

De routebeschrijving is niet altijd meer kloppend: de markering wordt niet meer onderhouden en herkenbare punten zijn wellicht verdwenen. Ook de informatie over bus en trein, openingstijden van horeca en adressen van organisaties kloppen wellicht niet meer. De beschrijving is namelijk letterlijk overgenomen.

Wandelzoekpagina, Wandelnet noch NS zijn verantwoordelijk voor de juistheid van de routebeschrijving.

Veel wandelplezier.

Inleiding

In samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen heeft de Stichting Lange-Afstand-Wandelpaden een programma opgezet, waarbij u kunt wandelen van station naar station over een stukje Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). De route Hulshorsterzand maakt deel uit van de LAW het Zuiderzeepad (Lage Vuursche - Vollenhove) en leidt vooral over terreinen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. De wandeling begint bij hotel De Zwarte Boer in Leuvenum en is tot station Nunspeet ongeveer 15 km. Het lopen over het zand (ruim 2 km) is vrij zwaar. Pauzeren bij een café-restaurant is onderweg alleen mogelijk als u zo'n 1,5 km extra wilt lopen. Blijf op de wegen en paden, ook in het stuifzand en langs de beek. Laat geen afval achter en houd de hond aan de lijn!

Café-restaurants onderweg

Hotel-restaurant De Zwarte Boer is het gehele jaar door dagelijks geopend. Op ongeveer 750 m van de route ligt halverwege café-restaurant het Hof van Hulshorst, maandag gesloten. Bij station Nunspeet vindt u diverse gelegenheden.

Routebeschrijving

De beschrijving van de wandeling is in kleinere stukken opgesplitst. Deze stukjes worden met wit-rode blokjes aangegeven. Tussen de routebeschrijving door leest u extra informatie over bezienswaardigheden, natuur, landschap en horeca. Deze informatie is cursief gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers in de tekst vindt u terug op het kaartje.

Markering van de route

De route is wit-rood gemarkeerd met verfstrepen en stickers. U treft de markeringen (ca. 9 x 7 cm) aan op (markeer)paaltjes, hekwerken, verkeersborden en soms bomen. Na de zandverstuiving is in de wit-rode tekens een NS-logo verwerkt. Er is met name op die punten gemarkeerd waar twijfel over de juiste route zou kunnen bestaan. Waar routebeschrijving en markering verschillen, blijft

u zoveel mogelijk de markering volgen. Veranderingen in het terrein worden op deze manier ondervangen. De markering is op de volgende wijze aangebracht:

De markering is op de volgende wijze aangebracht:

De route

Verkeerde richting

Er volgt een richtingsverandering

De markering van de route wordt onderhouden door vrijwilligers van de Werkgroep Zuiderzeepad en van Scouting.

Openbaar vervoer

Op station Harderwijk neemt u buslijn 104 (VAD) naar Leuvenum (halte De Zwarte Boer; 4 strippen). De bus rijdt maandag t/m zaterdag 1 x per uur en op zon- en feestdagen beperkt (eerste bus circa 11.15 uur; daarna 1 x per 2 uur). Informatie dienstregeling: VAD, tel. (055) 765576.

Vanaf station Nunspeet vertrekken volgens de dienstregeling 1991/1992 tweemaal per uur treinen richting Amersfoort om '11 en '41 en naar Zwolle om '19 en '46.

Meer informatie?

Op deze wandeling maakt u kennis met een stukje Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door de Stichting Lange-Afstand-Wandelpaden. Binnen de stichting werken acht organisaties samen. Wilt u meer informatie, of heeft u opmerkingen over deze wandeltocht, schrijft u dan naar: Stichting LAW, Postbus 433 3430 AK Nieuwegein. Wilt u meer informatie over de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten of wilt u lid worden, schrijf dan naar: Natuurmonumenten, Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland tel. (035) 62004

Wandelprogramma

Het wandelprogramma bestaat uit ruim 30 wandelingen verspreid over heel Nederland. De onderstaande lijst geeft een indruk van de mogelijkheden in het noorden en oosten van het land, wijzigingen voorbehouden. Meer informatie over deze en andere wandelingen vindt u in 'Er-op-Uit! '.

wandeltocht	beginstation	afstand
3 Friese IJsselmeerdijk	Stavoren	11/16 km
8 Holterberg	Nijverdal	14 km
17 Zeven Heuvelen	Nijmegen	9/12/16 km
23 Kootwijkerzand	Apeldoorn	16 km
26 Bargerveen	Emmen	11/18 km

28	Paaschberg	Oldenzaal	8,5/13 km
29	Drentse Aa	Groningen	15 km
33	Bekendelle	Winterswijk	18 km

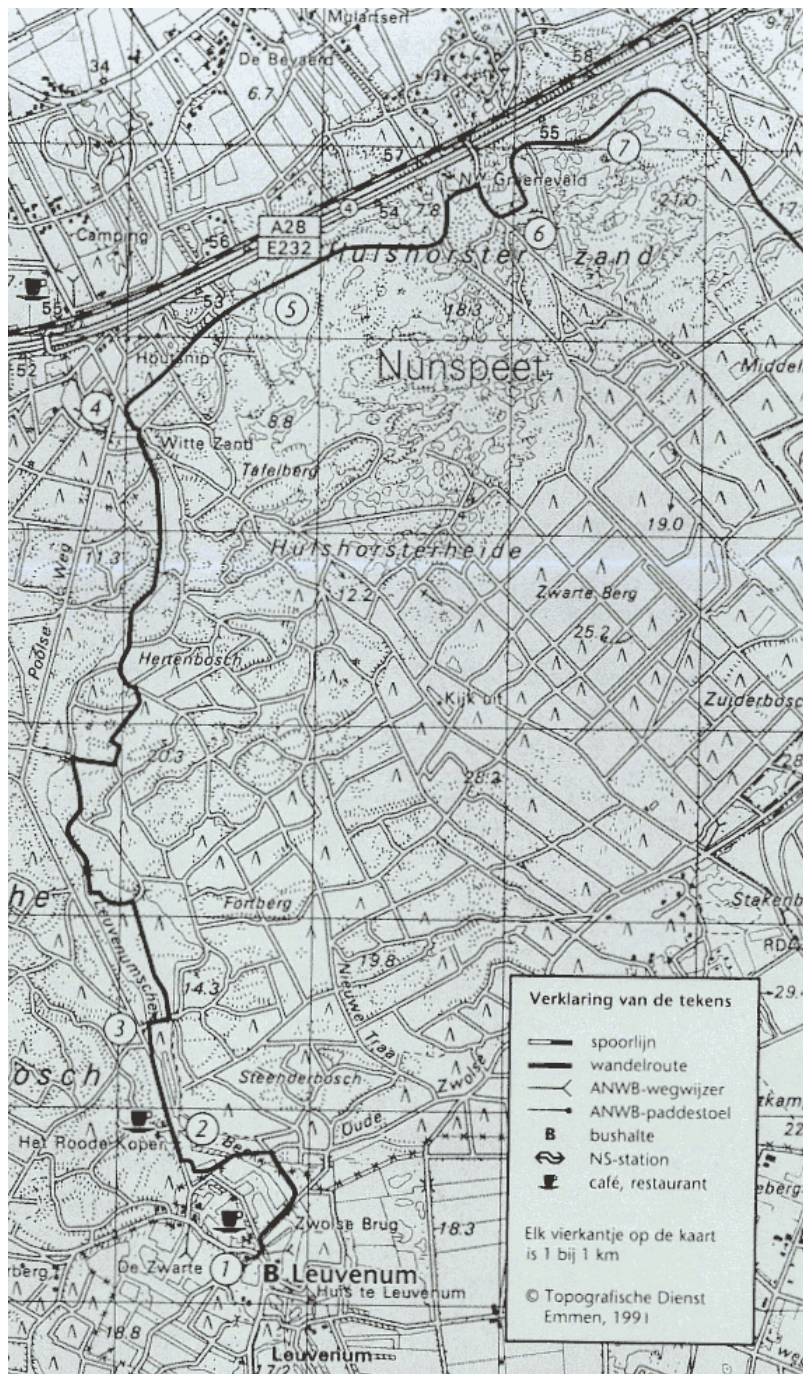
Beschrijving van de wandeling

(1) De Zwarte Boer is oorspronkelijk gebouwd als boerderij. De boerderij werd in 1855 opgetrokken van bakstenen die vrijkwamen bij de afbraak van het vroegere Huis te Leuvenum. Later is de boerderij verbouwd tot zijn huidige vorm. De landbouwer die op De Zwarte Boer woonde was tevens herbergier. Hij stond in de omgeving bekend om zijn zwarte baard. Hij was afkomstig uit de buurt van Apeldoorn, waar zijn boerderij moest worden afgebroken. Nèt op die plaats moest een waterput worden gegraven voor het Aardhuis (het jachtchalet van Koning Willem III), dat in 1861 werd gebouwd. In 1859 werd de Postweg tussen Harderwijk en Elspeet dóór Leuvenum aangelegd, waardoor de klandizie toenam. Let op de 19e eeuwse betegelde schouw in de gelagkamer, met een ruiterportret van Koning Willem II en Anna Paulowna.

Tegenover hotel De Zwarte Boer gaat u de Oude Zwolseweg op, richting Stakenberg. De verharde weg maakt een bocht naar links en naar rechts. Na het passeren van de brug over de **Leuvenumse Beek** neemt u het eerste pad linksaf. Vervolgens passeert u een wildrooster. U steekt de beek via een smalle brug over en blijft de groene route 1200 m volgen tot u vlak bij de Zandmolen komt. Voor het bekijken van de **Zandmolen** moet u even van de route afwijken: linksaf de brug overgaan.

(2) De Leuvenumse Beek heet ook wel Staverdense of Hierdense Beek. De beek stroomt vanuit de omgeving van Uddel door de vallei tussen de beide stuwwallen van de Noord-Veluwe en mondt uit in het Veluwemeer. Het verval bedraagt op een lengte van 20 km ruim 26 m. Dit is voor Nederlandse begrippen niet gering! Onderweg kunt u duidelijk zien welke waarde de beek heeft voor het landschap en voor de flora en fauna.

(3) Op de gevel van het huis bij het watervalletje staat de naam Zandmolen, met het jaartal 1753. Dat jaar is eigenlijk het bouwjaar van de watermolen, die in 1865 weer werd afgebroken. De molen lag aan een gegraven beek met een gering verval. Voorbij de stuw werd deze bovenbeek weer in de hoofdstroom geleid. De Leuvenumse Beek dreef in de 18e eeuw nog negen molens aan, alle eigendom van de Heer van Essenburgh. De molens werden gebruikt voor de productie van papier. Het papier werd gemaakt van lompen, die via Harderwijk en Elburg uit Amsterdam werden aangevoerd. Daarbij kwam het heldere water goed van pas: het veluwse papier stond bekend om zijn witheid. Het werd onder andere als boekdrukkerspapier naar Amsterdam verscheept.

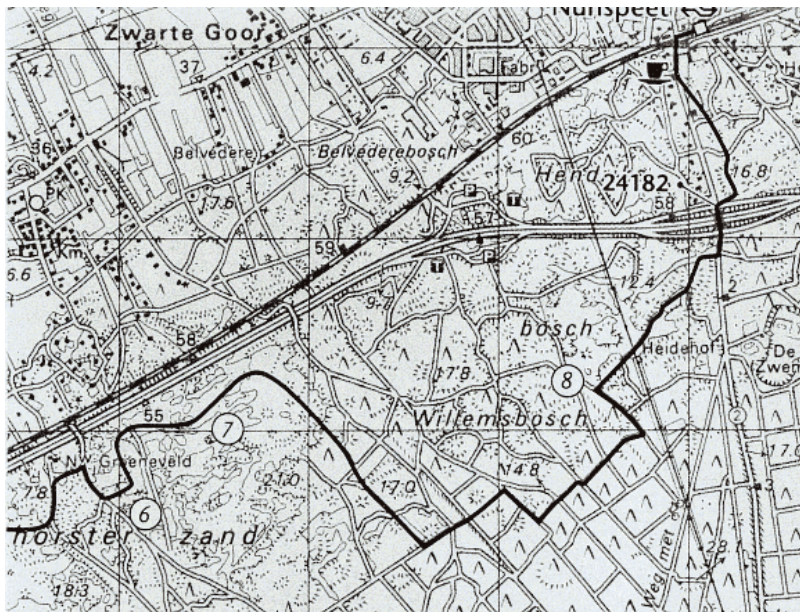
Na 1 km komt u bij een brug, die u oversteekt. U komt dan op een voor auto's berijdbare zandweg (**Hierderweg**) met daarnaast een fietspad. U slaat hier linksaf.

(4) Als u café-restaurant het Hof van Hulshorst wilt bezoeken, volgt u de Hierderweg over het snelwegviaduct en de spoorwegovergang. Terug naar de route neemt u dezelfde weg.

Na 150 meter gaat u rechtsaf een pad in met een bord 'verboden voor ruiters en motorvoertuigen'. U volgt vanaf dit punt de paaltjes van de okergele

route, die u door het eerste gedeelte van het Hulshorsterzand (landgoed Leuvenhorst) voert. Na ongeveer 2 km verlaat u met de okergele wandeling het *stuifzand*.

(5) De actieve stuifzanden van de Noord-west-Veluwe zijn restanten van een groot complex, dat zich eens uitstreckte van Harderwijk tot Hattem. Door het afplaggen en het geregeld afbranden van heide ging de vegetatie zo sterk achteruit, dat in de Middeleeuwen de wind vat kreeg op het losse zand en verstuiving kon optreden. Dit losse zand is hier zo'n 10.000 jaar geleden neergelegd tijdens sneeuw-/zandstormen. Ons land had toen nog veel weg van een toendra. In de 19^e eeuw zijn - na vele vergeefse pogingen - de stuifzanden tenslotte beteugeld, eerst door helmaanplant, later door het aanplanten van naaldbomen. Momenteel worden de laatste restanten stuifzand juist zoveel mogelijk kaal gehouden en als natuurmonument gekoesterd.

Via een paadje daalt u de steile zandwal van de verstuiving af het bos in. Aan de voet van de wal volgt u een breder, hard bospad naar links. Op de klinkerweg, niet ver van een wit huis ('Nieuw Groeneveld'), gaat u rechtsaf. Aan het eind volgt u de Klarenweg naar rechts. Na 175 m linksaf een smal pad over een *heideveldje* op.

(6) Heide, in het bijzonder struikheide, groeit op voedselarme plaatsen. Eigenlijk is de heide gaan groeien op die plekken waar vroeger de boeren op de al ontboste zandgronden de zaden hebben weggestoken. Door het voortdurend afsteken van heideplaggen werd de heide daarna telkens vernieuwd. De grazende schapen hadden daar ook hun vreetzaam aandeel in. Deze oorzaken van bodemverarming zijn inmiddels grotendeels weggefallen. Daar komt bij dat via lucht, regen en grondwater extra voedingsstoffen worden aangevoerd. Dit maakt de instandhouding van de heide moeilijk.

Vanaf dit punt volgt u de groene wandeling door het tweede gedeelte van het Hulshorsterzand. U volgt deze route eerst over 500 m heide, daarna bijna 1 km kale **zandvlakte** parallel aan de snelweg. Vlak vóór de bosrand - u blijft nog op het stuifzand - buigt de groene route haaks naar rechts; u houdt de groene wandeling nog 1,5 km aan. U loopt in een rechte lijn steeds verder weg van de snelweg en komt spoedig bij het begin van een pad door een stukje bos. U gaat dit bospad in en volgt nog steeds de groene route. U steekt daarna een heideveld recht over. De groene route blijven volgen tot u aan het eind bij een breed pad met ruiterspad uitkomt.

(7) Het stuifzandgebied is ideaal om wildsporen waar te nemen. U kunt sporen aantreffen van edelherten, reeën en wilde zwijnen. Ook de vos en de boommarter vertonen zich zo nu en dan op de zandvlakte. Uitwerpselen van vossen vindt u met name in het bos op kleine verhogingen in het terrein, bijvoorbeeld op een boomstronk.

U verlaat bij het pad met ruiterspad de groene wandeling en gaat linksaf. Na 200 m kruist u een fietspad (Brandsweg) en neemt u het pad rechtdoor het Willemsbos in. Ga aan het einde rechtsaf en neem vervolgens het tweede pad links. U kruist de voor auto's berijdbare zandweg. Hierna, op de tweede viersprong van zandpaden, gaat u linksaf en verlaat u de LAW het Zuiderzeepad. Loop dus langs het wit-rode kruis!

(8) Let in deze omgeving op het grote aantal jeneverbessstruiken en kraaiheide. Het Hulshorsterzand is de meest zuidelijke groeiplaats voor kraaiheide.

Vóór een heideveld met heuveltje gaat u rechtsaf. Ruim 100 m na de hoogspanningsleidingen moet u bij de splitsing links aanhouden. Bij de volgende splitsing, na 200 m, rechts aanhouden. Aan het eind van het pad houdt u links aan en bij een brede brandgang gaat u rechtsaf tot u uitkomt bij de drukke asfaltweg. U steekt deze weg met fietspad over en slaat op het fietspad linksaf. Over het viaduct gaat u bij P-24182 rechtsaf het fietspad op en vervolgens neemt u het eerste bospad links. U negeert alle zijpaden. Aan het eind houdt u links aan en gaat u op het fietspad langs de (Elspeter)weg rechtsaf. U komt bij de spoorwegovergang terzijde van station Nunspeet.

Uitgave mei 1992